

Τ Ο Κ Α Π Ο Δ Ι Σ Τ Ρ Ι Α Κ Ο

Απόψεις - Οι επιστημονικές και πολιτιστικές δραστηριότητες της Euroclassica και της Ομηρικής Ακαδημίας στη Χίο
1/10/2007

Ο ι επιστημονικές και πολιτιστικές δραστηριότητες της Euroclassica και της Ομηρικής Ακαδημίας στη Χίο

Του Καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. **Λαυρεντίου Γ. Δελλασούδα**

Στα μέσα του καλοκαιριού είχα την εξαιρετική ευκαιρία να παρακολουθήσω τις εργασίες και τις εκδηλώσεις της EUROCLASSICA (Όμιλος Ευρωπαϊκών Εταιριών Καθηγητών Κλασικών Γλωσσών και Πολιτισμών) και τής ΟΜΗΡΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν για μια ακόμη χρονιά στη Χίο (ενδέκατη για την πρώτη και δέκατη για τη δεύτερη).

Οι φετινές εργασίες, οι οποίες είχαν τεθεί υπό την αιγίδα του Προέδρου τής Δημοκρατίας, περιελάμβαναν: (i) Συνέδριο (13-22 Ιουλίου 2007) με κύρια θέματα τα εξής: Ο Όμηρος στον κόσμο (τμήμα Ελληνιστών), Όμηρος και παγκόσμια Φιλολογία (τμήμα σπουδαστών), Νεοελληνική Γλώσσα - Ιστορία - Πολιτισμός (όλα τα τμήματα), (ii) Μαθήματα σχετικά με τη θεματική τού συνεδρίου, (iii) Μορφωτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες και επισκέψεις

καθώς και εκπαιδευτικά ταξίδια, (iv) Απονομή τιμητικών διακρίσεων.

Την επιστημονική και λειτουργική οργάνωση την είχε αναλάβει η δρ. Μαρία Ελευθερία Γιατράκου, επίτιμος Α' Αντιπρόεδρος τής EUROCLASSICA και διευθύντρια της Ομηρικής Ακαδημίας, η οποία με τη συμβολή συνεργατών και χορηγών αποτέλεσε -όπως πάντοτε- τον κινητήριο μοχλό ή, ορθότερα, την «ψυχή» όλων αυτών των σημαντικών εκδηλώσεων.

Η μεγάλη σημασία τής επαναλαμβανόμενης αυτής προσπάθειας προκύπτει -κατά την άποψη τού γράφοντος- από πολλά δεδομένα, τα κυριότερα των οποίων είναι τα εξής:

(α) Οι χαιρετισμοί και τα μηνύματα που απηύθυναν, εγγράφως ή αυτοπροσώπως, εξέχουσες προσωπικότητες από όλους τους χώρους. Ο Πρόεδρος τής Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, η Πρόεδρος τής Βουλής κ. Α. Ψα-ρούδα - Μπενάκη, η Υπουργός ΥΠ.Ε.Π.Θ. κ. Μ. Γιαννάκου, ο Νομάρχης Χίου κ. Π. Λα-μρινουίδης, ο Δήμαρχος Χίου κ. Π. Βρου-λής, ο Αντιδήμαρχος Χίου και Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου κ. Δ. Μάντικας, ο Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Προσωπικού του Ε.Κ.Π.Α., καθηγητής κ. Γ. Κρεατσάς, ο Πρόεδρος της EUROCLASSICA, καθηγητής κ. Fr. de Oliveira, ο Ισπανός ακαδημαϊκός κ. F. R. Adrados, ο πρώην Πρόεδρος τής EUROCLASSICA και Πρόεδρος τού Συλλόγου στο Λουξεμβούργο Les amis de la Grece, κ. Ed. Wolter, η Διευθύντρια της Ομηρικής Ακαδημίας, δρ. κ Μαρία Ελευθερία Γιατράκου, ο Πρόεδρος του φιλοτεχνικού ομίλου Χίου κ. Γ. Δ. Κάραλης, καθώς και άλλοι παράγοντες.

(β) Η διεπιστημονική προσέγγιση τού περιεχομένου των Ομηρικών Επών και τής παράγωγης πολιτισμικής δημιουργίας. Το έργο αυτό ανέλαβαν και πραγματοποίησαν, επιτυχώς, Έλληνες και ξένοι ομιλητές και καθηγητές μαθημάτων, διαφόρων επιστημονικών τομέων, μεταξύ των οποίων και συνάδελφοι του Ε.Κ.Π.Α., όπως: ο Αντιπρύτανης κ. Γ. Κρεατσάς, ο ομότ. καθηγητής κ. Π. Τούτουζας, ο καθηγητής κ. Α. Βοσκός, η καθηγήτρια κ. Ευ. Σημαντώνη-Μπουρνιά, η αναπλ καθηγήτρια κ. Α. Λαιμού, η λέκτορας Ιω. Κονδύλη, η δρ. Μ.-Ε. Γιατράκου. Σημειώνεται ότι μεταξύ των Ελλήνων ομιλητών ήταν και η Ελληνίδα Γυναίκα τής Ευρώπης για το 1989-90, γλύπτρια κ Μ. Παπακωνσταντίνου (σημ. έκδ: στο Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Αθηνών - «Κωστής Παλαμάς» λειτουργεί έκθεση έργων της με θέμα τη μητρότητα, που διοργάνωσε η Ιατρική Σχολή τού Πανεπιστημίου Αθηνών).

(γ) Η ταυτότητα των σπουδαστών και των Ελληνιστών, οι οποίοι προέρχονται από όλο τον κόσμο: Αγγλία, Βέλγιο, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Κίνα, Κροατία, Κύπρο, Λατβία, Λιθουανία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σερβία, Ρουμανία, Ρωσία, Σουηδία, Συρία, Χιλή.

(δ) Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όλων των εκδηλώσεων που ξεκινούν από την Ακρόπολη των Αθηνών και φθάνουν ως τη Δασκαλόπε-τρα και άλλους αρχαιολογικούς, μουσειακούς και κοινοτικούς χώρους τής Χίου.

(ε) Η πολύπλευρη συμβολή και συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσω της οποίας αναδεικνύεται η σημασία του παιδευτικού ρόλου της. Όπως όλοι γνωρίζουμε, το περιεχόμενο της εκπαίδευσης διαφοροποιείται ανάλογα με τις κρατούσες σε κάθε εποχή κοινωνικές αντιλήψεις. Έτσι, σήμερα, εμφανίζονται νέες αντιλήψεις για απόσβεση ή διαγραφή του παρελθόντος μας ως Ελλήνων, εν ονόματι της ψευδείς γραφής κατάργησης της διάκρισης και της διαφοράς, αφενός, και ορισμένων... εκσυγχρονιστικών απόψεων, αφετέρου, όπως η αντίληψη ότι στον «ευρύ» γνωστικό ορίζοντα της τεχνοκρατούμενης πραγματικότητας δεν υπάρχει θέση για την κλασική και ανθρωπιστική Παιδεία.

Απέναντι σ' αυτή τη νέα γενική κατάσταση και την ειδική τάση, η Τοπική Αυτοδιοίκηση -των μικρότερων κυρίως κοινοτήτων- αποτελεί πλέον τον μόνο παράγοντα της Αγωγής ο οποίος μπορεί να αναλάβει το έργο που οι άλλοι παράγοντες δεν μπορούν να επιτελέσουν, όντας δέσμοι της εμπορευματοποίησης των πάντων. Διότι, ευρισκόμενη σε άμεση επαφή με τις ανάγκες των μελών της κάθε τοπικής κοινότητας και γνωρίζοντας τις δυνατότητες τους, εάν κάνει τις κατάλληλες επιλογές και έχει την αναγκαία στήριξη τοπικών φορέων και παραγόντων (π.χ., διακεκριμένων εντοπίων χορηγών) μπορεί να λειτουργεί αντίρροπα απέναντι στις μεγάλες αρνητικές δυνάμεις που δημιουργούνται από πολλούς παράγοντες. Αυτό ακριβώς συμβαίνει και στην περίπτωση των «συνεργατικών» δραστηριοτήτων που περιγράψαμε στην αρχή του άρθρου.

(ς) Τα παράγωγα-πολλαπλασιαστικά οφέλη. Στο πλαίσιο της πολύπλευρης συνεργασίας και συνδρομής των συνδιοργανωτών των δραστηριοτήτων αυτών, η EUROCLASSICA έρχεται να λειτουργήσει λέγοντας μας (κατ' ανάλογο με την τακτική των αντιδανείων τρόπο) ή, ορθότερα, υπενθυμίζοντας μας, «προκλητικά», ότι «Έλληνες καλούνται οι της ελληνικής παιδείας μετέχοντες». Από την άλλη πλευρά, δεν μπορεί να αγνοηθεί η αμφίδρομη επίδραση αλλοδαπών και Ελλήνων κλασικών φιλολόγων, γενικότερα, και Ομηριστών, ειδικότερα, η οποία επηρεάζει θετικά όχι μόνο τις δύο πλευρές αλλά και τους τρίτους και, μάλιστα, με πολλαπλασιαστικά οφέλη. Διότι στο πλαίσιο του συνεδρίου δεν μαθαίνουν και δεν γνωρίζουν την Ελλάδα και τον Όμηρο μόνο οι αλ-λοδαπία «υποχρεώνονται», εμμέσως, και όλοι οι άλλοι Έλληνες να ξανασκεφτούν και να επανεκτιμήσουν κάτι που σιγά-σιγά αρχίζουν να απεμπολούν, συνειδητά ή ασυνειδητά, με τη δικαιολογία ή το επιχείρημα: άλλο το χθες και άλλο το σήμερα, θέτοντας, δηλαδή, θέμα αμφισβήτησης της διαχρονίας και των διαχρονικών αξιών που εκπηγάζουν μέσα από την όλη Αρχαία Ελληνική Γραμματεία. Η προσπάθεια της επανεκτίμησης και του επαναπροσδιορισμού αυτού δεν επιτελείται μόνο με τη συμβολή των φιλολόγων της Κλασικής Γραμματείας. Είναι εξ ίσου σημαντική, όπως προαναφέραμε, και η παρέμβαση και εμπλοκή ερευνητών και άλλων επιστημονικών κλάδων, και ίσως αυτή είναι η μεγαλύτερη προσφορά της Ομηρικής Ακαδημίας.

(ζ) Η κάλυψη του ελλείμματος για μια ολοκληρωμένη διδακτική πράξη. Κατά την άποψη μας, η οποιαδήποτε προσπάθεια για τη συνέχιση ή την ανανέωση και τη βελτιστοποίηση των διδακτικών μεθόδων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας δεν μπορεί να έχει επιτυχή αποτελέσματα, αν δεν ληφθούν μέτρα προς άρση ορισμένων αρνητικών παραγόντων, οι οποίοι είναι μεν ανεξάρτητοι από τη μέθοδο, επηρεάζουν όμως το αποτέλεσμα της διδακτικής προσπάθειας. Μεταξύ των μέτρων αυτών, και μάλιστα των μακροπρόθεσμων, περιλαμβάνεται και η ενημέρωση του κοινωνικού συνόλου, η οποία μπορεί να έχει και τα πλέον θετικά αποτελέσματα. Μια τέτοια ενημέρωση (άμεση ή έμμεση και οποιουδήποτε επιπέδου) επιτελείται, σε μεγάλο βαθμό και επί σειρά ετών στην κοινωνία της Χίου, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της Ομηρικής Ακαδημίας και της EUROCLASSICA με τη στήριξη τοπικών αρχών και παραγόντων.

(η) Οι υψηλές τιμητικές διακρίσεις και η «πρόκληση» ανταπόδοσης. Φέτος, στο πλαίσιο του Συνεδρίου και των λοιπών εκδηλώσεων τιμήθηκαν ο Αντιπρόεδρος κ. Γ. Κρεατσάς, καθώς και ο ομότιμος καθηγητής κ. Π. Τούτου-ζας, η καθηγήτρια κ. Ευ. Σημαντώνη-Μπουρνιά, ο καθηγητής κ. Α. Βοσκός, η καθηγήτρια κ. ΣΤ. Πριοβόλου-Γεωργαλά, η αναπλ. Καθηγήτρια κ. Α. Λαιμού, η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Neuchatel της Ελβετίας κ. Α. Trachsel, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Louvain κ. Α. Wouters, ο υπογράφων, η γλύπτρια κ. Μ. Παπακωνσταντίνου, η Ελληνίστρια κ. Ι. Shell, η χορηγός κ. Κ. Σκηνίτου-Σαμωνά και άλλοι Έλληνες και ξένοι.

Βέβαια, οι διακρίσεις αυτές δεν αποτελούν μία μονομερή ενέργεια εκ μέρους αυτών που τις απονέμουν (EUROCLASSICA, ΟΜΗΡΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ και δήμοι Χίου) ούτε καλύπτονται μόνο με τις οφειλόμενες θερμές ευχαριστίες εκ μέρους αυτών που τις δέχονται, αλλά συνιστούν μια αμφίπλευρη λειτουργία. Δηλαδή «υποχρεώνουν» σε μια προσπάθεια διαρκούς ανταποδοτικής δράσης. Ως ελάχιστη σχετική ανταποδοτική ενέργεια θα μπορούσε να αποτελέσει ακόμη και η κατάθεση σκέψεων-προ-τάσεων, όπως η παρακάτω που έχει ήδη διατυπωθεί.

Με βάση υπάρχον ερευνητικό μας σχέδιο και έχοντας υπόψη, πρώτον: ότι το έργο του Ομήρου έχει τύχει πολλαπλών προσεγγίσεων και αναλύσεων, δεύτερον: ότι ο Έλληνας ποιητής Όμηρος φέρεται ως τυφλός, ενώ ακόμη νωρίτερα η μυθολογία έχει εντάξει στο δωδεκάθεο τον χλωλό Ήφαιστο και, τρίτον: ότι η ένταξη και ενσωμάτωση των προσώπων με αναπηρία αποτελεί σύγχρονη παιδαγωγική και κοινωνική απαίτηση, θεωρήσαμε ότι θα ήταν εξαιρετική ευκαιρία να υπάρξει μια προσέγγιση της θέσης των προσώπων αυτών στον Όμηρο και την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία γενικότερα. Προτείνουμε, λοιπόν, να πραγματοποιηθεί στη Χίο, κυρίως μεταξύ των μαθητών, μια διαγωνιστική μελέτη για τα πρόσωπα με αναπηρία στον Όμηρο (ξεκινώντας από τον ίδιο τον ποιητή) και στη συνέχεια ή παράλληλα να επεκταθεί η μελέτη αυτή ώστε να καλύπτει όλους τους μαθητές (εντός και εκτός Ελλάδος) και στη συνολική Αρχαία Ελληνική

Γραμματεία.

Η εφαρμογή μιας τέτοιας προσπάθειας -υπό την αιγίδα της EUROCLASSICA και της Ομηρικής Ακαδημίας- θα έχει, όπως θέλω να πιστεύω, πολλαπλασιαστικά οφέλη. Διότι, εάν υπάρξει ο κατάλληλος σχεδιασμός, οι

μαθητές δεν θα «συνδεθούν» απλά με το διαχρονικό έργο του μεγάλου ποιητή, αλλά θα ενδιαφερθούν και για τις σύγχρονες αντιλήψεις περί των προσώπων με αναπηρία. Διότι οι νέες αυτές αντιλήψεις αποτελούν παραδείγματα για τους νέους ανθρώπους, όχι μόνο για τις έννοιες της ισότητας αλλά και για τα στερεότυπα αίτια και τις συνέπειες τής διάκρισης και τής διαφοράς.

Για όλους, λοιπόν, τους παραπάνω λόγους καθίστανται προφανείς, όπως πιστεύω, η έκταση, η σημασία και η χρησιμότητα της όλης αυτής συνεργατικής προσφοράς, τόσο από πλευράς παραδείγματος όσο και από πλευράς Γενικής Παιδείας.

Σημείωση: Για τα πρακτικά του Συνεδρίου μπορείτε να απευθύνεστε στην εξής διεύθυνση: Εκδόσεις «Άλφα Πι», Ροδοκανάκη 18, Χίος 82100, τηλ. 22710 41287.